

Asia: VN/32825/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen kirjastoseura kiittää mahdollisuudesta lausua opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastouudistusta koskevaan lainsäädäntöehdotukseen. Toivomme, että esitetyt näkemykset huomioidaan käsittelyssä.

Yleistä

Lausuntomme koskee Kansallisarkiston, Saavutettavuuskirjasto Celian ja Varastokirjaston yhdistymistä arkisto- ja kirjastotoimintaa hoitavaksi virastoksi. Haluamme tuoda esille ehdotuksessa yleisten kirjastojen toiminnan ja kansalaisten sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumisen kannalta oleelliset asiat.

Sekä Varastokirjasto että Saavutettavuuskirjasto Celia tukevat yleisten kirjastojen lakiin kirjattua tavoitetta väestön yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin sivistykseen ja kulttuuriin. Lainsäädäntöehdotus sisältää riskejä tämän tavoitteen toteutumiselle.

Yleiset kirjastot tekevät tiivistä yhteistyötä Varastokirjaston ja Saavutettavuuskirjasto Celian kanssa Kirjastolain (2016/1492 §11) mukaisesti. Pidämme tarpeellisena, että jatkossakin niillä on edustus molempien johtokunnissa.

Mahdollisen yhdistämisen toteutuessa pidämme tärkeänä, että uuden viraston nimeämisessä kirjastopalvelut mainitaan.

Esitämme, että laissa olisi tarkennukset, joissa Varastokirjaston ja Saavutettavuuskirjasto Celian tehtävät ja palvelut kerrotaan selkeästi.

Varastokirjasto

Varastokirjaston tehtävänä on ottaa vastaan ja säilyttää kirjastoista siirrettävää aineistoa ja asettaa se tarvitsijoiden käyttöön. Sen palveluista suurin osa on maksuttomia. Varastokirjaston palvelut ovat keskeisiä palveluita suoraan yleisten kirjastojen käyttäjille. Yleiset kirjastot ovat joutuneet karsimaan varastotilojaan ja aineiston saatavuudessa on tukeuduttu Varastokirjastoon ja voitu luottaa siihen, että sen kokoelmasta tarvittaessa saa aineistoa kaukolainoina asiakkaiden käyttöön. Alueellisen tasavertaisuuden kannalta tämä on tärkeää.

Varastokirjaston toiminta hyödyttää kaikkia osapuolia kustannustehokkaasti. Pidämme ensiarvoisen tärkeänä, että Varastokirjaston palvelut ja niiden maksuttomuus säilyvät ja ne määritellään riittävän selkeästi uudessa laissa.

Varastokirjaston palvelujen tulee säilyä maksuttomina yleisille kirjastoille.

Saavutettavuuskirjasto Celia

Saavutettavuuskirjasto Celian integroiminen Kansallisarkistoon ehdotetulla tavalla vaarantaisi lukemisesteisten väestöryhmien osallisuutta yhteiskuntaan.

Saavutettavuuskirjasto Celian palveluiden tarve kasvaa maassamme. Katsomme, että uudistuksen jälkeenkin Celian palvelujen tulisi olla helposti asiakkaiden saavutettavissa ja käytettävissä. Siksi sen asema itsenäisenä toimintayksikkönä tulisi lisätä lakiin.

Mahdollisesta yhdistämisestä huolimatta uudessa virastossa tulee säilyttää Saavutettavuuskirjasto Celia-kirjasto -niminen yksikkö, jolla on oma kohdennettu budjetti. Koska Saavutettavuuskirjasto Celian nimi on vahvistettu vastikään vuoden 2023 budjetissa, emme pidä tarkoituksenmukaisena nimen häivyttämistä, koska se vaarantaisi lukemisesteisten kirjastopalvelujen löydettävyyden.

Lakiesityksessä lukemisesteisten kirjastopalveluista yhdenvertaisuuden parantaminen pitäisi mainita. Uudistuksessa on riskejä lukemisesteisten henkilöiden aseman heikentymiseen koska Celian palvelutuotanto ja asiantuntemus voivat hajautua ilman omaa toiminnallista yksikköä. Koska Celian asiakkuudet toteutuvat suurelta osin yleisten kirjastojen kautta, pidämme oleellisena yhteistyön ja neuvontapalveluiden jatkumista kirjastoille ja alan oppilaitoksiin.

Maarno Rauha
Suomen kirjastoseura ry

Manninen Juha
Suomen kirjastoseura ry